

STUDIJŲ KOKYBĖS VERTINIMO CENTRAS

EUROPOS HUMANITARINIS UNIVERSITETAS
KETINAMOS VYKDYTI STUDIJŲ PROGRAMOS
JUDAIKA
VERTINIMO IŠVADOS

Ekspertų grupė:

1. Prof. dr. Jurgita Verbickienė (vadovė), akademinės bendruomenės atstovė
2. dr. Linas Venclauskas, akademinės bendruomenės atstovas
3. Augustinas Morkūnas, studentų atstovas

Vertinimo koordinatorius – Aleksandras Kačanauskas

2024
Vilnius

DUOMENYS APIE PROGRAMĄ

Studijų programos pavadinimas	Judaika
Studijų krypčių grupė (-ės)	Humanitariniai mokslai
Studijų kryptis (-ys)	N14 Kultūros studijos
Studijų programos rūšis	Universitetinės studijos
Studijų pakopa	Antroji studijų pakopa (magistrantūra)
Studijų forma (trukmė metais)	Nuolatinė studijų forma, 1,5 metų
Studijų programos apimtis kreditais	90 kreditų
Suteikiamas laipsnis ir (ar) profesinė kvalifikacija	Humanitarinių mokslų magistras

TURINYS

I. ĮŽANGA.....	4
II. PROGRAMOS ANALIZĖ.....	6
2.1. STUDIJŲ TIKSLAI, REZULTATAI IR TURINYS.....	6
2.2. MOKSLO (MENO) IR STUDIJŲ VEIKLOS SĄSAJOS.....	12
2.3. STUDENTŲ PRIĖMIMAS IR PARAMA.....	14
2.4. STUDIJAVIMAS, STUDIJŲ PASIEKIMAI IR ABSOLVENTŲ UŽIMTUMAS.....	16
2.5. DĖSTYTOJAI.....	18
2.6. STUDIJŲ MATERIALIEJI IŠTEKLIAI.....	19
2.7. STUDIJŲ KOKYBĖS VALDYMAS IR VIEŠINIMAS.....	20
III. REKOMENDACIJOS.....	22
IV. APIBENDRINAMASIS ĮVERTINIMAS.....	23

I. IŽANGA

2023 m. rugsėjo – lapkričio mėnesiais atliktas Europos Humanitarinio Universiteto (toliau - EHU) ketinamos vykdyti antrosios pakopos studijų (MA) programos „Judaika“ (toliau – Programa) išorinis vertinimas.

Išorinio vertinimo tikslas – atlikti numatomos Programos turinio kokybės ir dėstytojų korpuso bei kompetencijų analizę, įvertinti turimus materialinius ir nematerialinius išteklius, reikalingus šios Programos įgyvendinimui, taip pat pateikti rekomendacijas dėl galimų tobulintinų dalykų Programoje.

Išorinį vertinimą ekspertų grupė pradėjo nuo ketinamos vykdyti studijų programos aprašo (toliau - Programos aprašas) ir ekspertų grupei pateiktų priedų analizavimo. Vertinant Programą buvo vadovautasi universitetines studijas reglamentuojančiais įstatymais ir kitais normatyviniais teisės aktais, tokiais kaip Studijų pakopų aprašas (V-1012, redakcija 2020-10-14), Studijų išorinio vertinimo ir akreditavimo tvarkos aprašas (V-835, redakcija 2021-12-22), Ketinamų vykdyti studijų programų išorinio vertinimo metodika (V-149, redakcija 2022-03-25) bei Bendrieji studijų vykdymo reikalavimai (V-1168, redakcija 2021-11-16), taip pat Kultūros studijų krypties aprašu (V-86 įsakymu, 2021-01-21) ir kitais išoriniam vertinimui reikalingais dokumentais. Vertinant Programą taip pat buvo remiamasi: 1) EHU pateiktu ketinamos vykdyti studijų programos aprašu, 2) papildomai EHU raštiškai pateiktais paaiškinimais dėl dėstytojų sąstato ir 3) 2023 m. spalio 20 d. vykusio ekspertų vizito į aukštąją mokyklą, susitinkant su administracijos atstovais, Programos rengėjais, dėstytojais ir socialiniais partneriais, rezultatais.

Rengiantis vizitui į EHU 2023 m. rugsėjo 8 d. ir spalio 19 d., tarpininkaujant SKVC, Zoom vaizdo susitikimų platformos pagalba įvyko darbiniai ekspertų grupės susitikimai. Juose buvo aptarti pirminiai ekspertų pastebėjimai, iškilę klausimai ir sudarytas klausimų, kuriems reikalingi patikslinimai, sąrašas, susipažinta su kiekvienos grupės, su kuriomis bus bendraujama ekspertinio vizito metu, sudėtimi.

2023 m. spalio 20 d. vyko ekspertų grupės vizitas EHU. Ekspertai kaip numatyta teisės aktuose susitiko su keliomis EHU atstovų grupėmis (jų sudėtį numatė pats universitetas): administracija, Programos aprašo rengėjai, Programos dėstytojais (dauguma jų dalyvavo nuotoliu, tai sąlygota jų rezidavimo vietos, esančios užsienyje), socialiniais partneriais. Po bendravimo su kiekviena iš 4 susitikimo grupių ekspertai trumpų pertraukų metu keisdavosi nuomonėmis ir vertinimais.

Pokalbiai vyko dviem - anglų ir rusų - kalbomis. Programos rengėjų ir Programos dėstytojų grupių dalyvių pageidavimu pokalbiai vyko rusų kalba. Diskusija su administracija, kurioje dalyvavo ir EHU Rektorius vyko anglų kalba, šia kalba radus kompromisą ir taupant laiką vertėjui vyko pokalbis ir su socialiniais partneriais. VŠĮ „Lietuvos Jeruzalė“ atstovai pokalbyje nedalyvavo, tačiau pateikė išankstinę nuomonę apie Programos reikalingumą raštu (atkreiptinas dėmesys, kad rašte Programa vadinama kitu pavadinimu „Žydų studijos“ nei teikiama EHU lietuvių kalba.

Kalbinis aspektas vertinant šią Programą buvo itin aktualus, norėtusi manyti, kad dalis turinio netikslumų yra atsiradę dėl vertimo netolygumų (bet ne pvz. politinių pažiūrų ar temos neišmanymo), kai Programos rengėjai nebuvo pajėgūs patys perskaityti ir įvertinti pateikto

Programos aprašo lietuvių kalba, ir papildomos pagalbos institucijoje nebuvo arba ji buvo nepakankama.

Jei kitose susitikimų grupėse, nors ir nedalyvaujant kai kuriems Programos rengėjų iš anksto nurodytiems asmenims, jų nedalyvavimas netrukdė susidaryti bendro vaizdo apie konkrečios grupės indėlį ir santykį su Programa, tai socialinių partnerių grupės atveju informacijos, duomenų ir partnerių susipažinimo su Programa pritrūko. Galimai tai lėmė itin negausus socialinių partnerių dalyvavimas, keliantis abejonių ir dėl jų suinteresuotumo Programos atsiradimu, - iš deklaruotų socialinių partnerių pokalbyje dalyvavo 2 institucijų atstovai (Žydų Tautos archyvo (Jeruzalė, Izraelis) ir Baltarusių-Žydų kultūros paveldo centro (veikia egzilyje). Su vienu socialinio partnerio atstovu prisistačiusiu dalyviu, ekspertų grupė nebendravo identifikavusi interesų konflikto situaciją (asmuo vizito metu buvo Fulbright stipendijos gavėjas bei tyrėjas EHU ir buvo tik savanoriu (tad negalinčiu išreikšti administracijos pozicijos) potencialiame socialiniame partneryje - Valstybiniame Vilniaus Gaono žydų muziejuje. Abi institucijos, dalyvauja kaip socialiniai partneriai, buvo labiau susiję su EHU ar pavieniais jo tyrėjais per projektinę mokslinę veiklą, tačiau ne studijų lauke, dėl to socialinių partnerių indėliui pradėdant ir vystant programą įvertinti duomenų pristigo, nebuvo pristatyta ir aiški tokio bendradarbiavimo vizija.

Vizito metu ekspertai galėjo gyvai susipažinti su EHU materialine baze (auditorijomis, biblioteka, kompiuterinėmis klasėmis, studentų kūrybai skirtomis erdvėmis, virtualaus mokymosi sistema ir jos turinio apžvalga). Vizito pabaigoje EHU atstovai buvo supažindinti su bendraisiais ekspertų grupės pastebėjimais. Remiantis Programos aprašu, jo priedais, vizito metu surinkta informacija ir gauta papildoma informacija, yra parengtos Programos vertinimo išvados ir rekomendacijos potencialiam Programos tobulinimui ateityje.

II. PROGRAMOS ANALIZĖ

2.1. STUDIJŲ TIKSLAI, REZULTATAI IR TURINYS

- *Programos tikslų ir studijų rezultatų atitiktis visuomenės ir (ar) darbo rinkos poreikiams (egzilio sąlygomis veikiančiai aukštajai mokyklai netaikoma) įvertinimas.*

Šis punktas nėra vertinamas, kadangi EHU - egzilio sąlygomis veikiantis universitetas.

- *Programos tikslų ir studijų rezultatų atitiktis institucijos misijai, veiklos tikslams ir strategijai įvertinimas.*

Pateikta studijų programa „Judaika“ dera su EHU misija ir vizija, taip pat neprieštaruoja LR teisės aktams, susijusiems su naujų universitetinių studijų programų rengimu. Atkreiptinas dėmesys, kad Lietuvoje nėra vykdoma nei viena sistemingai parengta žydų studijų programa, kita vertus, kituose universitetuose yra galimybių gana nuosekliai studijuoti šią problematiką tiek bakalauro, tiek magistro studijų lygmenyje, pastaruoju metu kone kasmet yra ginama disertacija žydų istorijos ir kultūros tema. Programos rengėjai ją mato atsietai nuo Lietuvoje susiklosčiusio šios tematikos lauko ir, pirmiausiai, kaip rusakalbės judaikos produktą, o sykiu planuoja buvusios postsovietinės akademinės erdvės tradicijų perėmimą ir pritaikymą demokratinėms Vakarų vertybėms ir mokslo tyrimams. Šia prieiga, kaip vienu iš svarbiausių argumentų, yra grindžiamas ir Programos reikalingumas.

Čia kyla tam tikras nesuskalbėjimas. Programos apraše, jos rengėjai motyvuodami naudojamą terminiją, o per ją Programos pavadinimo pagrindimą teigia: „Judaikos studijos – tarpdisciplininė mokslo ir studijų sritis, tirianti žydus, jų istoriją, kultūrą, visuomenę ir t.t. Šis terminas atitinka terminą „judaika“, dažnai naudojamą rusų kalboje bei terminą „Jewish studies“, naudojamą anglų kalboje“ (p. 3). Iš tiesų, Vakaruose, Vidurio ir Rytų Europoje (taip pat ir Lietuvoje) tapo įprasta vartoti Žydų studijų - Jewish studies sąvoką, o Judaikos apibrėžtis dominavusi rusakalbiame (su centru Rusijoje) lauke, labiau yra sietina su religijos, religijotyros studijomis, bet ne su tuo turiniu, kuris yra pristatomas Programos apraše, ypač, kai esmingą Programos dėmenį sudaro Izraelio studijų moduliai. Programą rengėjai pozicionuoja kaip apimančią kultūros studijų kryptį (N14 Kultūros studijos) ir besisiejiančią su regiono studijų kryptimi (N06 Regiono studijos), tačiau sąsajos su Izraelio studijomis nėra nusakytos. Remiantis Programos modulių aprašais ir kita pateikta informacija matyti, kad šioje dalyje yra liečiami ir šiuolaikinės politikos ir politologijos aspektai.

Įžvelgus padarytų pasirinkimų netolygumą ir neatitikimą tematikos lauke dominuojančioms apibrėžtims, kurios rodo sąlytį su globaliosiomis ar Europinėmis žydų studijomis, siūlytina pergaltvoti Programos pavadinimą. Taip siekiant įveikti įtampą tarp tradiciškai rusakalbiame aplinkoje vartojamo judaikos ir Europoje bei pasaulyje išvirtinusio Žydų studijų - *Jewish studies* apibrėžties, taip Programą padarant labiau atpažįstamą platesnei auditorijai, o ne tik tai, kuri susijusi su rusakalbe tradicija. Ši korekcija atlieptų ir EHU propaguojamų vertybių pro-europietišką, pro-demokratišką ir anti-totalitarinę kryptį.

EHU kaip *liberal arts* modelio universitetui tokia studijų programa yra tinkama ir potencialiai tenkinanti studentų poreikius, kita vertus, ji kelia ir keletą probleminių klausimų.

Pirmiausiai - tai studijų ir dėstymo kalbų klausimas. Pagal EHU Kalbų deklaraciją universitete dėstomosios kalbos yra anglų, baltarusių, lietuvių ir rusų, tačiau studijų Programos atveju dėstomoji kalba pagal dalykų aprašus yra rusų, vienas dalykas bus skaitomas baltarusių kalba, keletas galimai (bent iš dalies) būtų dėstomi ir anglų kalba. Formaliai čia jokio susikirtimo nėra, bet žiūrint iš studentų perspektyvos jų lūkesčiai gali būti nepatenkinti nemokant vienos iš kalbų, todėl teikiant Programą kaip visumą būtų tikslinga persvarstyti dėstymo kalbų pasirinkimus. Pagal dalykų aprašus ir dėstytojų CV kartais galima daryti prielaidą, kad dėstymo kalbos pasirinktos pagal dėstytojų kalbines galimybes (tai buvo matyti ir vizito EHU metu) dėstyti konkretų dalyką o ne pagal bendrą Programos ir universiteto kalbų spektrą. Rusų kalbos esminis dominavimas yra matomas ir iš dėstytojų parengtų modulių aprašuose pateiktos privalomos ir rekomenduojamos literatūros sąrašų. Juose vien rusų kalba skelbti tyrimai, kai kurias atvejais tai žinomų krypties tyrėjų publikacijų vertimai iš anglų kalbos. EHU bibliotekoje taip pat beveik nėra knygų anglų kalba, kai tuo tarpu galimybės naudotis tarptautinėmis prenumeruojamomis publikacijų duomenų bazėmis yra. Taip struktūruojant Programą, studentai neįgyja papildomų anglų kalbos kompetencijų, kurios yra būtinos įsitraukiant į žydų studijų lauką.

Betarpaiškai universiteto misija yra rengti aukštos kvalifikacijos profesionalus su gerai išlavintomis kompetencijomis. Programos apraše rašoma, jog: "Programa numato žydų kalbų (hebrajų ir jidiš) studijas, todėl Programos absolventai tampa konkurencingesni darbo rinkoje ir įgyja pranašumą įsidarbinant" (p. 8), tačiau nei Programos paraše, nei dalykų tinklelyje, nei vizito metu nepaaiškėjo, kaip šių kalbų bus mokoma - paprasčiausiai jos lieka už studijų Programos apimties rėmų, kaip papildomos neprivalomos ir neprograminės studijų veiklos. Tokiu būdu svarbus teiginys, jog: "Judaikos studijų programa papildytų ir Lietuvos valstybės pastangas tirti ir saugoti žydų kultūrą (Judaikos centras M. Mažvydo bibliotekoje, VU Judaikos centras, Žydų muziejus ir kt.)" (p.4) lieka daugiau deklaratyvus, nes be savo sudėlioto pagrindinių studijų bloko ir specializacijai studentų pasirinkto profilio šiai studijų ir tyrimų sričiai esminio - žydų kalbų - lavinimo Programoje nėra numatyta. Todėl be specifinių, o sykiu ir gana bendrų Programos studijų rezultatų, kaip antai gebės kritiškai analizuoti ir vertinti informaciją, žinos tiriamos srities mokslinę literatūrą (p. 11 ir kitur) aiškiau artikuliuotos, Programos kuriamos išskirtinės kompetencijos surasti gana sudėtinga. Tad čia matyti stygius tarp projektuojamų bendrų Programos ir universiteto siekinių ir misijos formuluočių bei konkrečių veiklų ir rezultatų po studijų - kompetencijų - artikuliuoto išsakymo, akcentuojančių Programos išskirtinumą ir poreikį platesniame nei tik paties EHU raidos ir plėtojimosi kontekste. Susitikimo metu Programos rengėjai taip pat negalėjo įvardinti esminių studentų kompetencijų, kurias ketinama ugdyti ir stiprinti.

Tobulinant Programą būtina išsigryninti Programos tikslus, ir kas itin aktualu - keisti jos integracijos kryptį judant nuo rusiškos ir rusakalbės judaikos link regiono (jo kontekste: bent Lenkijos, Lietuvos ir Ukrainos, o ne tik labai fragmentiškai Baltarusijos), Europos ir pasaulio žydų studijų. Tai leistų sutapatinti Programos tikslus ir siekinius su EHU misija ir vizija, kokybiškai keltų pačios Programos kokybę ir jos absolventų kompetencijas.

- *Programos atitikties teisės aktų reikalavimams įvertinimas.*

Ketinama vykdyti Programa atitinka daugelį teisės aktuose keliamų reikalavimų ir taip pat formalias visos programos apimties kreditų atitiktis, tačiau iki galo nėra aišku, kaip ji sistemingai bus plėtojama (ypač, kai antrame ir trečiame semestre bus siūlomi pasirenkami dalykai ir pagal galimus studentų pasirinkimus vieni bus lankomi daugiau, o kiti - minimaliai, tai kels dėstytojų darbo krūvio problemas). Taip pat svarbu pastebėti, kad absoliuti dauguma dėstytojų yra kviestiniai, nemaža jų dalis gyvena užsienyje ir yra afilijuoti su kitais universitetais, kuriems skiria didžiąją dalį savo veiklos. Tiesiogiai EHU nedirbantys (dėstantis tik vieną kursą) dėstytojai, gali būti nepakankamai suinteresuoti savo darbo kokybe, jo tęstinumu, neaišku kaip ir ar jie bus pasiekiami studentams pasibaigus jų dėstytojų laikui, visa tai gali kelti keblumų perduodant ir puoselėjant EHU vertybes Programos studentams.

Taip pat Programa formaliai neatitinka vieno iš reikalavimų antrosios pakopos studijoms: profesorių skaitomų dalykų dalis turi sudaryti ne mažiau nei 18 kreditų, arba remiantis Kultūros studijų krypties aprašu (toliau – Aprašas), 2021 m. sausio 20 d. Nr. V-86, V skyriaus 34 punktu: “Ne mažiau kaip 20 procentų krypties dalykų apimties turi dėstyti profesoriaus pareigas einantys dėstytojai.” (p. 7-8). Taip pat tame pačiame Apraše teigiama, kad: “antrosios studijų pakopos studijose – ne mažiau kaip 80 procentų studijų programos apimties kreditais turi dėstyti mokslininkai. Dauguma jų turėtų dirbti programą vykdančioje aukštojoje mokykloje.”(p. 6). Pagal ekspertams pateiktą medžiagą tos proporcijos nesusidaro, vizito metu taip pat iki galo nebuvo atsakyta, kaip šis reikalavimas bus įgyvendintas, pabrėžiant bendrai platų universiteto ir Programos narių bendradarbiavimą, bet ne konkretų jų darbo planavimą EHU. Prieš vizitą pasitikslinus, kaip bus užtikrinama reikalinga dėstančių profesorių dalis Programoje, buvo gautas atsakymas jau su nurodytomis pavardėmis, kurie Programos dėstytojai taps profesoriais ją patvirtinus, iš ko sektų, kad yra eliminuojamas konkurso faktas į pačias atsakingiausias, kartu ir mokslo kryptis formuojančias mokslines ir pedagogines pareigas. Apskritai ir Programos rengėjų, ir jos dėstytojų grupei nebuvo lengva atsakyti į klausimą apie Programos turinio sąsajas su jų atliekamais moksliniais tyrimais, nepakankamai sėkmingu buvo ir ekspertų bandymas pasitikslinti Programos dėstytojų ir rengėjų aktualių tyrimų tematikas ar keliamas problemas, atsakymai buvo pernelyg apibendrinantys, įvardijant tiriamą laikotarpį ar reiškinį. Mokslo ir studijų sąsajų identifikavimas yra probleminė Programos aprašo dalis, kurios nepavyko pasitikslinti vizito metu, kas rodytų, jog šiuo metu akademiniame pasaulyje dominuojantis studijų grįstu mokslų modelis nėra apmąstytas. Nuoseklesne yra tik žydų paveldo Baltarusijoje tyrimų ir dėstytojų kryptis, pagrįsta ir mokslinių projektų vykdymu ir bendradarbiavimu su kitomis institucijomis. Ypatingai stinga skirtingų laikotarpių Baltarusijos žydų istorijos tyrimų, Holokausto lokaliai specifikos ir vietoje sukurtų šaltinių (dienoraščių, atsiminimų, korespondencijos ir pan.),, sovietizacijos palietusios Baltarusijos žydus analizės, pastarųjų dešimtmečių Baltarusijoje formuotos Holokausto atminties ir santykio su žydų tendencijų išaiškinimas ir jų lyginamoji perspektyva su kitose post-sovietinėse šalyse įvykusiu proveržiu. Tai tik dalis tyrimo krypties apimančių kasdienybės, socialinę, ekonomikos istoriją, istorinės atminties ir paveldo tyrimai, biografika, žydų meno ir literatūros aspektai, požiūris į žydų istoriją per lyčių rėgimą ir pan. tai tik kurios galėtų būti plėtojamos kaip moksliniai tyrimai ir integruojamos į studijų procesą.

Apibendrinant, identifikuoti be kitų du, esminiai Programos vykdymą neįmanomu darantys trūkumai:

1) Programos dėstytojų tarpe trūksta profesorių lygmens pedagogų ir tyrėjų, kurie remiantis galiojančias teisės aktais turėtų dėstyti ne mažiau 20 proc. Programos apimties;

2) Magistrantūros Programa turėtų tenkinti privalomą mokslu grįstų studijų reikalavimą, tai sietina ne tik su dėstyto struktūravimu, bet ir Programoje dėstančių - Institucijoje dirbančių mokslininkų dalimi, bei aiškiai deklaruojama mokslo tematikų ir studijų sąsaja.

- *Programos studijų tikslų, studijų rezultatų, mokymo (-si) ir vertinimo metodų suderinamumo įvertinimas.*

Vertinti pateiktos Programos studijų tikslai, studijų rezultatai ir vertinimo metodai yra susieti, bet turi ir trūkumų, kurie turėtų įtakos sklandžiam Programos įgyvendinimui ir studijų kokybei. Pirmiausiai į akis krenta tai, kad konkrečių studijų dalykų aprašai parengti pagal vieną standartizuotą modelį, neįvertinant dalyko specifikos: didesnės apimties kursų valandos skirstomos 32 kontaktinio darbo ir 128 savarankiško, atitinkamai mažesnės apimties 16 kontaktinio ir 64 savarankiško darbo. Tokiu būdu ar tai būtų apžvalginis, įvadinis kursas, ar gilinamosios problemos studijos, darbo krūvio padalijimas nesiskiria, jau nekalbant apie kalbų studijas. Programoje numatytos tik Biblinės hebrajų kalbos pradinės studijos, nepaaiškinant kaip biblinė hebrajų kalba gali prisidėti prie visuminių kitų dalykų studijų, juolab, kad Programoje ne kartą minimos darbo su šaltiniais ir literatūra žydų kalbomis (hebrajų ir jidiš) kompetencijos, tačiau sprendžiant iš Programos aprašo, per visą studijų laikotarpį nėra vystomos (mokomasi biblijinės hebrajų kalbos pagrindų, o jidiš kalba planuojama kaip fakultatyvinis pasirinkimas, Programos apraše, nėra numatyti lygiai, kurias bus įsisavintos kalbos). Nerastas jidiš ir hebrajų kalbų ugdymo formatas visiems studentams yra rimtas Programos ir jos studijų kokybės trūkumas. Žydų studijos nevystant tiriamojo objekto kalbinių kompetencijų (taip pat ir regiono kalbų, pvz. lenkų, lietuvių, baltarusių) praranda savo esmę, neleidžia dirbti su pirminiais šaltiniais, t.y., visapusiškai suprasti tiriamojo ir apriboja platesnio rato tyrėjų išvadų taikymą.

Bendrai pagal Programoje pateiktus studijų rezultatus ir žinant tai, kad EHU turi kitą "Kultūros paveldo vystymo" programą nėra aiškus ir iki galo pagrįstas teikiamos Programos "Judaika" poreikis ir unikalumas, kai didžioji dalis vertinamos Programos kompetencijų realizuojamos ir jau vykdomoje magistro programoje. Akivaizdus pranašumas būtų geras kalbinis (žydų kalbų) pasiruošimas, bet, kaip minėta, šis aspektas niekaip neįtraukiamas į studijų procesą. Kita vertus, pastebėtina, kad vertinamos Programos privalumas yra ne tik nors ir ribota (neišeinant už Baltarusijos ribų) regiono problematikos analizė, bet ir Izraelio studijų segmento integravimas ir šio aspekto išnaudojimas sukurtų vertinamos Programos išskirtinumą. Tačiau, be Izraelio studijų unikalumo, Programos rengėjai neaptarė, o ir susitikimo metu negalėjo įvardinti tokio pobūdžio kompetencijų taikomojo ir profesinio pobūdžio, taikymo mokslo tyrimuose bei randant integracinę dermę tarp dviejų iš esmės atsietų Programos dalių. Jei Programa būtų orientuota į regiono žydų istorijos, tradicijos, paveldo ir kalbų pažinimą, Izraelio studijoms ir regiono žydų repatriacijai ir adaptavimosi procesui skiriami kursai galėtų būti bendrą Programos konceptą pildanti organiška Programos dalis. Šiuo metu Programos turinio struktūra kelia abejonių dėl to, kas tiksliai Programoje bus studijuojama ir kokias mokslinio tyrimo galimybes turės MA studijų studentai. Bendrieji Programos rezultatai ne iki galo dera ir

su dalykų aprašais, bei įgyvendinimu, dažnai dalykų aprašuose pasitenkinama formuluote galutinės užduoties pristatymas ir jos gynimas žodžiu su bendra chronologija - antroje semestro pusėje. Toks dalykų planavimas gali apsunkinti nuoseklų ir planingą studentų darbą, juo labiau, kad dalykuose retai kur numatyti baigiamieji egzaminai raštu, ar kita išsaugoma forma, kuriuose aiškiai būtų galima matyti ir įvertinti pasiekimus ir įgytas kompetencijas. Darbas ir atsiskaitymai tik žodžiu gali projektuoti konfliktus tarp dėstytojų ir studentų pastariesiems dvejojant dėl pagrįsto įvertinimo. Atsiskaitymai žodžiu taip pat praranda galimybę tikrinti Programos ir dalykų dinamiką, fiksuoti gerąsias ir blogąsias procesų puses, tam, kad ateityje būtų galima imtis pakeitimų ir tobulinimų. Tad būtų siūloma derinti ar padaryti lygiavertėmis atsiskaitymo formas raštu ir žodžiu, taip pat ieškoti kūrybingesnių ir įvairesnių studentų vertinimo formų, tikrinant platesnį spektrą įgytų kompetencijų.

Bendras neigiamai vertintinas faktas, kad Programos visuma, t.y., jos aprašas ir konkrečių studijų dalykų informacija - nėra tarpusavyje tarpiai susieti ir sudaro gana paviršutiniškai sujungtos, tęstinumo ir ryšio tarp dalykų neturinčios, Programos išpūdį. Pavyzdys gali būti Baigiamojo darbo rengimo aprašas, kuriame nurodoma, kad du semestrus bus rengiamas išankstinis magistro darbo projektas, sudarantis 50 proc. galutinių pasiekimų, o trečiame semestru bus parengtas ir žodžiu apgintas rašto darbas (1 priedas, p. 86), juk magistro baigiamasis darbas ir rašto darbas skiriasi ir pagal apimtį, ir pagal reikalavimus, ir pagal svorį; o pateikti aprašai tokių skirtumų pajusti ir suprasti neleidžia. Nėra pozityvu, kai Programos dėstytojai negali įvardinti tematinių sąsajų tarp jų dėstomų dalykų, nors iš dalykų aprašų matyti, kad neišvengiamai dalis temų yra susiję ir gali būti pasikartojimo turinio prasme.

Pastebėtina ir tai, kad didžioji darbo dalis studijų metu paliekama studentų savarankiškomis studijoms - universitete lankomasi tik periodiškai savaitiniu - sesijiniu principu: "kai užsiėmimai auditorijoje sugrupuojami į 5-7 dienų sesijas, kurios vyksta 5 kartus per mokslo metus" (p. 38). Mišrus (blended) studijų būdas dabar laikomas vienu iš palankiausių studijuojantiems, o vizito metu buvo įsitikinta, kad universiteto infrastruktūra pritaikyta tokio pobūdžio studijoms. Visgi tokioms studijoms ir patys studentai turi turėti gerą infrastruktūrą - kompiuterius ar kitus išmaniuosius įrenginius, stabilų interneto ryšį. Bet dar svarbiau, kad dalykų aprašuose ir bendrai Programos aprašyme ir pagrindime būtų aiškiai įvardytas konsultacijų modelis ir jų organizavimas, nes pagal dalykų aprašus tenka spręsti, kad pvz., 32 kontaktinio darbo valandos siejamos su sesijiniu - savaitiniu modeliu, bet dėl konsultacijų nuotolinių studijų metu lieka neaišku, kaip studentai gaus visą reikiamą pagalbą ir konsultacijas, kad sėkmingai pasiektų Programos rezultatus. Ne iki galo yra išspręsta ar bent Programos dokumentacijoje neišgryninta jos profiliacija. Vertinime aukščiau jau esame atkreipę dėmesį į tai, kad Programa savo struktūra yra dvilypė (gana ribotos Regiono žydų studijos ir Izraelio studijos). Pasirenkamuosius studijų dalykus taip pat sudaro dviejų pagrindinių modulių tiriamieji seminarai, pasirenkami atsižvelgiant į studentų interesus bei norimą specializaciją: 1) bibliotika; 2) religijotyra: žydų istorija ir kultūra (Vidurio ir Rytų Europa / Artimieji Rytai) (p. 20). Suprantame, kad dėstytojų komandoje yra puikus bibliotikos ir biblijinės hebrajų kalbos specialistas, bet šios srities profesionalų poreikis nėra Programoje pagrįstas ar motyvuotas. Tas pats pasakytina apie Izraelio studijų poreikį ir jo sąsajas su politikos mokslais. Nepakankamai motyvuota, kodėl Izraelio studijų kryptis Programoje yra tapusi svarbesne nei išsamesnis (nei vieno seminaro baltarusių kalba ribose, tad ir potencialiai riboto lankomumo) Baltarusijos žydų istorijos ir kultūros pristatymas, savitai atrodo Lietuvos, Lenkijos, Ukrainos žydų istorijos (kaip,

beje, ir gausių anglų kalba publikuotų šių šalių mokslininkų tyrimų) neištraukimas į Programą. Apskritai Vidurio ir Rytų žydų studijos neišmanomos be jų kontekstualizavimo, nes skirtingais chronologiniais laikotarpiais Baltarusijos žydija buvo Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės, Abiejų Tautų Respublikos, Rusijos Imperijos, Sovietų sąjungos dalimi. Izraelio studijos, ar plačiau Artimųjų rytų profilis, sunkiai galėtų būti tiriamas studentams bent kartą studijų metu neapsilankius (tiriamosios - studijų išvykos forma) vietoje. Subalansuotas Izraelio studijų įtraukimas turėtų tapti Programos privalumu ir jos unikalumu, pritraukiant ir, tarkime, politikos mokslų studentus.

- *Programos dalykų (modulių) visumos, užtikrinančios studento nuoseklių kompetencijų ugdymą(-si) įvertinimas.*

Programos dalykų visumą stengtasi apgalvoti, jau minėtas jos potencialus privalumas - gilinimasis ne tik į regiono žydų istoriją, bet regioninės žydų istorijos ir Izraelio studijų sujungimas. Kita vertus, iš pateiktos Programos iki galo nėra aišku, kaip studijas pasirinkę studentai vėliau profiliuosis (numatyta galimybė rinktis regioninės žydų istorijos ir paveldo kryptį arba su Izraelio studijas). Čia taip pat išryškėja ir ne kartą minėta - kalbų problema, tiek dėstymo, tiek studijų procese, nes dažnas aprašas liudija, kad bus naudojamos ir vystomos studentų kompetencijos dirbant su žydų - jidiš ir hebrajų - kalbomis, nors pačių kalbų, išskyrus vieną Biblinės hebrajų kalbos ir biblistikos įvado kursą daugiau Programoje nemokoma. Kalbos paliekamos kaip savotiškas fakultatyvas, nes EHU turi savo Judaikos studijų centrą, kuriame, tenka suprasti, galima mokytis ir žydų kalbų, tačiau nei kaip tas vyksta, nei kaip "už programos" gautos kalbinės kompetencijos bus integruotos, užskaitytos kaip studentų išsilavinimo dalis nėra aprašyta ("Judaikos studijų centre planuojami lygiagretūs hebrajų ir jidiš kalbų kursai programos studentams papildomai prie studijų plane numatytų studijų" (p. 38).

Atskiri dalykų aprašai taip pat turi savo trūkumų ir dėl to sunkiai susideda į nuoseklią visumą, pavyzdžiui: *Šiuolaikinės holokausto ir antisemitizmo tyrimų tendencijos*, apraše koncentruojamasi tik į Vokietiją, nors antisemitizmas susijęs ne tik su nacionalsocialistais, tad apraše ir kurse problematika atskleidžiama per siaurai, apraše taip pat neišvardyta galutinės užduoties studentams forma. *Jeruzalė: kultūrų, bendruomenių ir religijų polifonija* pagal aprašą iš principo koncentruojasi į Rusijos Jeruzalę, o tai pernelyg siaura traktuotė, chronologinė kurso pradžia tik nuo XIX a. taip pat atrodo diskutuotina. *Baltarusijos žydai (tiriamasis seminaras)* – koncentruojasi tik į štetlo (žydų gyvenimo miesteliuose) fenomeną, o toks vertinimas gerokai per siauras, iš aprašo neaišku kur, kokiais aspektais bus vykdomas seminarinis tyrimas. Taip pat, pabrėžtina, kad nėra integruojama regiono valstybių žydų istorija, kuri yra neatsiejama nei nuo Baltarusos, nei nuo Rytų Europos žydų studijų, taip pat visiškai nesiremiamas ir neteikiamas studentams susipažinti su regiono mokslininkų tyrimų rezultatais.

Pagal Programos užmanymą ji prašosi praktinių veiklos aspektų, išvykstamųjų/ pažintinių/ tiriamųjų kursų ar praktikų. Vizito metu ekspertams buvo paliudytas, o Programos apraše įvardintas, platus Programos ir EHU Judaikos studijų centro tarptautinis bendradarbiavimas, tad kyla klausimas, kodėl šis potencialas nėra išnaudojamas Programos įgyvendinimui, o juk galima sinergija būtų privalumas.

Pastebėtinas ir dar vienas kursas, o tiksliau jų privalomą ir rekomenduojamą studentams literatūrą, apjungiantis aspektas: dominuojanti literatūra ir skaitiniai yra tik rusų

kalba, tai neprieštarauja EHU vidaus politikai, bet tuo pačiu metu Programos apraše minima, kad kandidatai stojantys į Programą turi demonstruoti ir pakankamus anglų kalbos įgūdžius, todėl darbas su anglakalbe literatūra turėtų būti labiau įtrauktas ne tiek dėl pačių kalbų įvairovės, kiek dėl skirtingų metodologinių (kartais ir ideologinių) prieigų ir interpretacijų, įvairesnės literatūros įtraukimas studentams išryškintų ir esminius skirtumus aiškinant ir interpretuojant tam tikrus fenomenus, praturtintų jų žodyną, įvairintų terminologiją ir tinkamą jos vartojimą. Pastebėtina, kad esant vertimų iš anglų kalbos į rusų, studentams siūlomi būtent vertimai, bet ne tyrimų publikacijos originalo kalba.

Dėl nenuoseklios Programos struktūros, neišspręstų jidiš ir hebrajų kalbos studijų modelių Programa nėra pakankamai kryptinga ugdomų studentų kompetencijų atžvilgiu, tad ši Programos dalis siūlytina permąstyti, numatant kompetencijų augimą ir jau įgytų taikymą visų trijų Programos semestrų metu.

- *Galimybių studijuojantiems individualizuoti programos struktūrą atsižvelgiant į asmeninius mokymosi tikslus bei numatytus studijų rezultatus įvertinimas.*

Apraše daug nekalbama apie Programos individualizavimą, tačiau ekspertų vizito metu jie buvo supažindinti su pagrindiniais EHU veikimo principais, požiūriu ir santykiu su studentais, o tai leidžia manyti, kad EHU yra studentams palankus universitetas ir pagal poreikius vertinama Programa gali būti individualizuojama tiek dėl studentų darbinių reikalų (gana dažnai magistro studijas jau renkasi dirbantys asmenys), tiek dėl galimų įvairių jų specialiųjų poreikių, jau dabar EHU kitose programose studijuoja studentai turintys tokius poreikius. Programoje numatytas studijų profiliavimas pagal studentų prioritetus ir jų individualiuosius interesus, tačiau kaip veiktų šis modelis nėra iki išsamiau aptarta, išskyrus kai kurių dalykų pasirinkimo galimybę.

Pagrindiniai srities išskirtinimai:

1. Lietuvoje kol kas nėra tokio pobūdžio nuoseklios studijų programos MA pakopoje.
2. Programoje siekiama derinti regiono tyrimus su Izraelio studijomis taip sukuriant universalesnį Programos turinį ir teikiant platesnes absolventų kompetencijas.
3. Programa jungia dėstytojus ir socialinius partnerius iš užsienio ir savo pobūdžiu pretenduoja būti tarptautine, jei būtų rastas tvarus veikimo modelis.
4. Universiteto administracija yra pasirengusi visokeriopai remti Programos vykdymą, įskaitant ir papildomų resursų skyrimą.

Pagrindiniai srities tobulintini aspektai:

1. Iki galo nepagrįstas studentų profiliavimo modelis, renkantis pasirenkamuosius kursus, tyrimo ir galutinio darbo temą.
2. Neišspręstas kalbinių kompetencijų klausimas, pati Programa suprojektuota tik teoriniu - studijiniu pagrindu, bet pagal užmanymą reikalauja ir praktinių, taikomųjų įgūdžių vystymo.
3. Programoje suplanuoti kursai sudaro gana atsitiktinės mozaikos vaizdą, nei kryptingai suformuotą studijų ir kitų su studijomis susijusių veiklų visumą.
4. Programoje nėra aprašyta, o ir dėstytojai vizito metu negalėjo nusakyti dėstomų kursų tarpusavio sąryšio ar įvardinti studentų ugdomų kompetencijų.

5. Viena iš išryškėjusių problemų - neapmąstyta vykdomų mokslinių tyrimų sąryšis su teikiama programa (studijomis).
6. Programos pavadinimas nesisieja su dabartinėmis sociokultūrinėmis ir politinėmis realijomis.
7. Per mažai skiriama dėmesio naujausiems regiono tyrimams.

2.2. MOKSLO (MENO) IR STUDIJŲ VEIKLOS SĄSAJOS

- *Aukštosios mokyklos vykdomos mokslo (meno) veiklos lygio pakankamumo su studijų kryptimi susijusioje mokslo (meno) kryptyje įvertinimas.*

EHU žydų studijų srityje vykdo sistemingus, tačiau ne plačios aprėpties, tyrimus, jų rezultatai skelbiami mokslo bendruomenei. Taip pat reikia pastebėti, kad EHU turi šiai problematikai skirtą savo akademinį leidinį *Tsaytshrift*, leidžiamą nuo 2011 metų. Kita vertus, universiteto mokslinis potencialas nėra lyderiaujantis, nors kaip atskleista Programos apraše nuolat augantis ir pagal LMT vertinimą lyginant 2020 su 2021 m. humanitarinių mokslų taškų skaičius išaugo (p. 23), kita vertus sekantis teiginys vertinamos Programos kontekste skamba gana problematiškai: “Be to, Universitetas pagal 2021 m. humanitarinių mokslų srities darbų formaliojo vertinimo taškus, tenkančius vienam institucijos darbuotojų visos darbo dienos atitikmeniui, lenkia visus Lietuvos universitetus ir mokslinių tyrimų institutus” (p. 23), ši aplinkybė yra būdinga ir Programai, nes nuolatinius ar platesne apimtimi nuolatinius darbinis santykius su EHU turės vos keli jos dėstytojai. Kaip ir ar “išoriniai” dėstytojai dažnai afilijuoti su užsienyje veikiančiais universitetais savo mokslinius rezultatus pristatys kaip EHU, nėra aišku. Tikėtina ir jų generuojama mokslinė produkcija arba bus skaičiuojama kitoms jų darbo vietoms, arba dalijama tarp kelių. Pagal naujausią Lietuvos mokslo tarybos Tarptautinį palyginamąjį ekspertinį mokslo vertinimą EHU Humanitarinės krypties tyrimai linksta tarptautiškumo linkme, tačiau nėra pakankamai kryptingi, o pasiekimai ir tarptautinis matomumas vis dar yra ribotas (<https://www.lmt.lt/lt/doclib/ibtay1mgmffqt228c8n2zyfgr2vh5ep9>).

- *Studijų turinio susiejimo su naujausiais mokslo, meno ir technologijų pasiekimais įvertinimas.*

Numatyti Programos dėstytojai publikuoja savo tyrimų rezultatus, todėl tikėtina, kad naujausius savo atradimus integruoja ir į dėstomus dalykus. Tačiau, čia pastebėtina, ir jau minėta aplinkybė, kad Programos dėstytojai ir rengėjai patys gebėjo tik labai generalizuotai susieti savo vykdomus tyrimus su siūlomų kursų tematikomis. Programos aprašyme esantis teiginys, kad: “*Magistro studijų programa „Judaika“ yra EHU Judaikos studijų centro (toliau - Centras) projektas*” (p. 24) verčia kelti klausimą, ar vertinama Programa siūloma dėl identifikuoto specialistų poreikio, paisant studentų ir rinkos lūkesčių ar tam, kad Judaikos studijų centras turėtų papildomų veiklų ir taip tęstų bei plėstų savo veiklas. Nėra abejonių, kad jaunosios tyrėjų kartos ugdymas ir jų likimas akademijoje būtų dideliu Programos privalumu, tačiau tokiu atveju šios

intencijos turėtų būti detalizuotos ne tik per Judaikos tyrimų centro prizmę. Programos apraše taip pat teigiama, kad minėtas EHU žurnalas priima spausdinti ir gerus magistro darbus tokiu būdu ir padėdamas jauniems mokslininkams, ir auginantis savo mokslinį aktyvumą.

EHU veikdamas egzilio sąlygomis visgi turi tiesioginius ir lengviau palaikomus bei vystomus ryšius su Baltarusia, jo aplinkos žmonėms lengviau inicijuoti projektus pačioje Baltarusioje, čia pirmiausiai minėtinas sinagogų Baltarusijoje tyrimų projektas. [“2019-2021 metais buvo vykdomas tiriamasis, edukacinis ir kultūrinis projektas, skirtas Baltarusijos sinagogoms ir jų, kaip kultūros paveldo, aktualizavimui (kartu su Baltarusios ICOMOS komitetu)”] (p. 24)

Pagrindiniai srities išskirtinimai:

1. Siūlomos Programos kolektyvas dalyvauja moksliniuose tyrimuose, projektuose, todėl išmano tyrimų situaciją ir ją papildo savo indėliu, net jei dalies dėstytojų tarptautiškumas yra ribotas.
2. Būdamas egzilio universitetu EHU išsaugojo ryšį su Baltarusia ir turi daugiau galimybių vykdyti tiriamąją veiklą šalyje;
3. Individualūs tyrėjai dirba savo tematikose, išlaikydami bendradarbiavimą su kitais egzilyje dirbančiais Baltarusios tyrėjais.

Pagrindiniai srities tobulintini aspektai:

1. Siauras publikavimosi ratas, ribotas kalbinis aspektas, mažinantis tarptautiškumą.
2. Neišplėtotas tarptautinis bendradarbiavimas, Baltarusių organizacijomis egzilyje ar rusakalbiais repatriantais į Izraelį.
3. Labai siauras bendradarbiavimas su Lietuvos mokslininkais.
4. Neaktyvi projektinė tiriamoji veikla.

2.3. STUDENTŲ PRIĖMIMAS IR PARAMA

- *Studentų atrankos ir priėmimo kriterijų ir proceso tinkamumo ir viešumo įvertinimas.*

Visos studentų priėmimo procedūros ir tvarka aprašytos aiškiai (nuo galimybės rinktis dvi magistrantūros studijų programas, reikalingo aukštojo mokslo diplomo, fotografijos, pasiekimų ar darbinės patirties įrodymų iki motyvacinio laiško, ir informavimo apie anglų kalbos žinių tikrinimą). Kadangi EHU vykdo ir kitas studijų programas, tad organizuojant priėmimą, be abejonės, turi patirties ir įdirbio. Stojimo informacija aiškiai ir tinkamai pateikiama universiteto tinklalapyje: <https://en.ehu.lt/admissions/master-studies/>, svarbu ir tai, kad tame pačiame tinklalapyje yra nuotolinės priėmimo konsultacijos, kur galima gauti atsakymus į rūpimus klausimus.

Kita vertus, ir čia gali išryškėti neišspręstas kalbų klausimas - kokiomis kalbomis gali būti vykdomos studijos ir ar visi studentai gebės jomis kokybiškai studijuoti. Paradoksalu, bet šioje situacijoje pažeidžiamiausia atrodo baltarusių kalba, kuri mažai integruota į dėstymą. Vizito

metu skirtingos susitikimų grupės išsakė skirtingą informaciją apie potencialią tikslią auditoriją (nuo Baltarusios studentų, post-sovietinio regiono rusakalbių iki studentų iš JAV), tad čia reiktų aiškios išdiskutuotos pozicijos, kuri padėtų ir formuojant Programos turinį, ir nustatant kalbų derinius, bei ugdomas studentų kompetencijas.

- *Užsienyje įgytų kvalifikacijų, dalinių studijų ir ankstesnio neformalaus ir savaiminio mokymosi pripažinimo tvarkos ir jos taikymo įvertinimas.*

Dirbdamas su įvairialype stojančiųjų auditorija EHU turi patirties ir reglamentavimą, kaip užskaityti kvalifikacijas. Visos procedūros aiškiai surašytos universiteto tinklalapyje: <https://en.ehu.lt/recognition-of-education-at-ehu/> todėl tikėtina, kad ir vertinamos Programos atveju keblumų nekiltų ir interesantams dėl užskaitomų dalykų, juolab, kad nuo 2021 m. gegužės 14 d. EHU gali šiuos klausimus tvarkyti savo kompetencijos ribose, taigi studentai nebus apkraunami papildoma komunikacija, derinimu su kitomis institucijomis. Greta kvalifikacijų pripažinimo ne Europos sąjungos studentų studijavimo ir leidimų gyventi laukas EHU administracijai yra gerai pažįstamas ir įvardintinas kaip viena iš kasdienių iššūkių, dėl iš anksto nenuspėjamų priežasčių galintis turėti poveikio studijoms. Vizito metu paaiškėjo, kad į tokio pobūdžio problemų sprendimus žiūrima lanksčiai ir jos pagal galimybes operatyviai sprendžiamos.

- *Studentams teikiamos akademinės, finansinės, socialinės, psichologinės ir asmeninės paramos tinkamumo, pakankamumo ir veiksmingumo įvertinimas.*

Paramos studentams segmentas taip pat telpa į gerąją EHU patirtį, dirbant su kitų programų studentais jau yra sukurta paramos sistema, todėl ir vertinamos Programos pristatyme aiškiai aprašyta ir įvertinta kaip ši parama veikia: “Paramą Universiteto studentams sudaro kelios kryptys:

- akademinė ir administracinė parama;
- finansinė parama;
- socialinė-organizacinė parama.
- psichologinė parama” (p. 34)

Vizito metu buvo aptarta ir išsiaiškinta, kaip veikia paramos sistema kitiems EHU studentams: skiriamos socialinės stipendijos, akademinio mobilumo stipendijos, universitetas taip pat remia persekiojimą patiriančius studentus bei dėstytojus, skiria kitas stipendijas, pvz., studentams turintiems specialiųjų poreikių. Teigiamai įvertinta psichologinė parama, kuri reikalinga EHU studentams ne tik kaip egzilio universiteto bendruomenės nariams, ar patiriantiems totalitarinio režimo persekiojimą, bet lygiai taip pat ir bendrai studijuojantiems ir su įvairiais iššūkiais susiduriantiems visiems bendrai studentams Lietuvoje. Išskirtinos ir socializacijai tinkamos erdvės (greta esančių tam yra pritaikomi skliautiniai istorinio universiteto pastato rūšiai) ir darbo vietos EHU (įrengtos darbo vietos, poilsio zonos, kūrybinių

užsiėmimų (šokio, teatro) salės, erdvės skirtos dizainui ir dailei), kur studentai gali bendrauti su bendraminčiais, kurti ar susikoncentruoti studijoms, jei tokių sąlygų neturi kitur.

- *Informacijos apie studijas ir studentų konsultavimo pakankamumo įvertinimas.*

Kadangi Programa dar nėra vykdoma praktinio jos veikimo negalima įvertinti, tačiau ir Programos aprašo, ir vizito metu, buvo aiškiai įvardintos kryptys ir galimybės. EHU naudojasi Moodle platforma ir studijų medžiagai, ir konsultacijoms, taip pat komunikacijai naudojama vidinė universiteto el. pašto sistema. Susitikimo metu minėta, kad dėstytojai gana dažnai naudojasi ir tiesioginėmis, video konferencijų galimybėmis konsultuodami studentus ir teikdami visą informaciją, susijusią su studijomis. Analogiškas praktikas yra planuojama pritaikyti ir vertinamai Programai. Tačiau, liko ne iki galo aišku kaip studentus konsultuos užsienyje reziduojantys ir pvz. vieną modulį Programoje turintys dėstytojai, ar Programai pasibaigus studentų ryšys su jais nutrūks, ar bus rasti tvarūs komunikavimo būdai.

Pagrindiniai srities išskirtinimai:

1. Specifines problemas kylančias universitetui egzilyje EHU yra įgudę spręsti, juntamas jautrumas persekiojimus patiriantiems studentams, jų pavyzdžiu formuojamos ir kitų vertybinės ir politinės nuostatos.

Pagrindiniai srities tobulintini aspektai:

1. Trūksta studentų mentoriavimo sprendimų;
2. Konsultacijų modelio su dėstymą baigusiais Programos dėstytojais sukūrimas.
3. Bendradarbiavimo su kitų Lietuvos aukštųjų mokyklų Judaikos studijų lauko studentais skatinimas.

2.4. STUDIJAVIMAS, STUDIJŲ PASIEKIMAI IR ABSOLVENTŲ UŽIMTUMAS

- *Mokymo ir mokymosi proceso, leidžiančio atsižvelgti į studijuojančiųjų poreikius ir įgalinančių juos pasiekti numatytus studijų rezultatus, įvertinimas.*

EHU turi parengtas sąlygas įvairioms studijoms, kadangi vertinama Programa nereikalauja išskirtinės įrangos, infrastruktūros ir pan., todėl ji galėtų būti vykdoma be didesnių kliūčių. Kita vertus, vertinant pateiktus kursų aprašus studentams gali būti problematiška nuosekliai organizuoti savo studijas, kuomet didžioji dalis atsiskaitymų įvardijami kaip atsiskaitymai žodžiu - įskaitant ir egzaminus - tarpinius atsiskaitymus nurodant antroje semestro pusėje ar pan. Gana neapibrėžtai atrodo ir dažnas aprašų teiginys, kad 50 proc. galutinio vertinimo sudarys "Atsakymai žodžiu seminaro koliokviumo metu arba dalyvavimas

diskusijoje” taip ir lieka neaišku, ar kokiokviumas bus sudėtinė dalis, kuriame dalyvauti reikia, ar galima jį praleisti ir pusę galutinio įvertinimo gausis dalyvaujant diskusijose, bet kaip dažnai jos vyks nėra nurodoma.

Nors prenumeruojama daugelis publikacijų duomenų bazių, bibliotekoje dauguma sukauptų knygų yra rusų kalba, tiesa, nors kol kas nėra jidiš ir hebrajų kalbų vadovėlių, patvirtinus Programą šį klausimą ketinama spręsti. Esant nuotolinėms studijoms, vizito metu kilo klausimas dėl istorijos šaltinių (archyvinės medžiagos, senųjų spaudinių ir pan.) pasiekiamumo studentams atliekant tiriamuosius darbus ir šios situacijos sprendimus. Deja, sprendimai nebuvo įvardinti, nors esantys skaitmenintų dokumentų masyvai, šią problemą bent dalinai spręstų, tačiau tam būtinas atskiras studentų supažindinimas su tuo kaip naviguoti skaitmeninėse šaltinių bazėse ir kaip jas identifikuoti.

- *Sąlygų, užtikrinančių galimybes studijuoti socialiai pažeidžiamoms grupėms bei studentams su specialiaisiais poreikiais, įvertinimas.*

Vizito metu buvo išsiaiškinta, kad EHU jau studijuoja studentai su specialiais poreikiais bei studentai iš pažeidžiamų grupių ir jiems yra suteikiama visa reikalinga ir įmanoma pagalba (nuo psichologinės konsultacijos, finansinės paramos iki patekimo į patalpas pritaikymo), todėl tikėtina, kad ir vertinamos programos atveju ši situacija išliks tokia pati. EHU infrastruktūra yra tinkama studentams su specialiaisiais poreikiais, o teikiama psichologinė pagalba ir finansinė parama leidžia spręsti studentų iš socialiai pažeidžiamų grupių klausimus.

- *Akademinio sąžiningumo, tolerancijos ir nediskriminavimo užtikrinimo politikos įgyvendinimo įvertinimas.*

Šiam aspektui Programos apraše daug vietos nėra skirta, kita vertus, vizito metu buvo įvardinta EHU politika ir nuostatos akademinio nesąžiningumo ir pan. atvejais, EHU Akademinės etikos kodeksas, kiti dokumentai ir reglamentacijos: https://en.ehu.lt/wp-content/uploads/2022/03/01-56_EHU-AEK_2018_EN_.pdf.

Universiteto tinklalapyje yra viešai prieinami ir lyčių lygybės politikos gairės, taip pat psichologinės prievartos ir patyčių prevencijos, kiti dokumentai (<https://en.ehu.lt/about/key-documents/>). Tad prevenciniai veiksmai yra padaryti, o veikos taikomos praktikoje, tad realizuojant Programą tikimasi, kad jai galios EHU taikomos bendrosios nuostatos, tikintis, kad užsienyje reziduojantys dėstytojai joms pritaris ir taikys kasdienėje veikloje EHU, nors jų supažindinimo mechanizmas Programos apraše nėra pateiktas.

- *Apeliacijų, skundų dėl studijų proceso teikimo ir nagrinėjimo procedūrų taikymo efektyvumo krypties studijose įvertinimas.*

Kadangi Programa dar nėra vykdoma, šis aspektas Programoje nebuvo labai išplėtotas, bet matyti, kad bendrai universitetas turi patirtį ir pasirengimą tokio pobūdžio klausimams spręsti. EHU turi visą eilę reglamentuojančių dokumentų: Akademinės etikos kodeksą, Elgesio

kodeksą, Psichologinio smurto ir mobingo politiką ir kitus: https://en.ehu.lt/wp-content/uploads/2022/03/01-56_EHU-AEK_2018_EN.pdf. Tiesa, čia vėl būtų tikslinga pakartoti, kad daugiausia kursų atsiskaitymų atliekant žodžiu tokia situacija apsunkina studentų galimybes apeliuoti į dėstytojų vertinimus, o net ir sutikus nagrinėti studentų pretenzijas komisijai būtų neįmanoma patikrinti faktinės informacijos, nes jokių egzaminavimo ar kitų dokumentų nebūtų išlikę. Itin svarbu būtų rasti sutarimą dėl standartų taikymo ir jų turinio tarp EHU dėstytojų ir kviečiamų dėstyti iš užsienio. Programos apraše nėra aptarta kaip su EHU nuostatomis bus supažindinami dėstytojai iš užsienio, juo labiau, kad dalis jų dėl geopolitinių aplinkybių nėra afiliuoti su užsienio universitetais.

Pagrindiniai srities išskirtinimai:

1. EHU turi europines praktikas jautriems studijų klausimams spręsti ir jas taiko kasdienėje veikloje, tad numanoma, kad egzistuojančios gerosios praktikos galios ir naujai teikiamos Programos studentams.

Pagrindiniai srities tobulintini aspektai:

1. Nėra numatyti būdai, kaip kviestiniai užsienio tyrėjai bus supažindinti su EHU galiojančiomis akademinio sąžiningumo, apeliacijų, nediskriminavimo ir kitomis nuostatomis.

2.5. DĚSTYTOJAI

- *Programoje dirbančių dėstytojų skaičiaus, kvalifikacijos ir kompetencijos (mokslinės, didaktinės, profesinės) pakankamumo studijų rezultatams pasiekti įvertinimas.*

Programoje surinkti dėstytojai yra turintys savo srities žinių ir ekspertai, jiems numatyti dėstyti dalykai atitinka jų tyrimų sritis, tačiau ir šiuo atveju matyti akivaizdžios problemos: didžioji dalis dėstytojų skaitys tik savo kursus ir niekaip sistematiškiau nebus susiję su pačiu universitetu. Pagal antrosios studijų pakopos reikalavimus profesoriaus vardo turinčių asmenų indėlis Programoje yra per mažas, t.y. jis neatitinka minimalių reikalavimų. Pagal programos aprašą ir vėliau EHU atsiųstą paaiškinimą programoje tiesiogiai EHU vienas asmuo dirbs 0,5 etato profesoriaus pareigose (šiuo metu šių pareigų neužima), taip pat vienas asmuo užims profesoriaus pareigas, docento pozicijose dirbs - vienas asmuo pilnu etatu, kitas užims 0,75 etato. Pastebėtina, kad programos apraše pilnu profesoriaus etatu dirbsiantis asmuo yra įtrauktas kaip vienas iš Tiriamojo seminaro dėstytojų, bet daugiau šio asmens pavardė niekur aprašuose neregistruojama. Taip pat žvelgiant į Programos visumą ne iki galo aiški nuosekli jos sandara, studentų profiliavimasis antrais studijų metais. Ne iki galo suprantamas ir pagrįstas kursų jungimasis į visumą ir jų tarpusavio sąryšis. Metaforiškai tariant surinkti Programos dėstytojai kaip solistai yra aukštos kvalifikacijos, tačiau Programos visumoje, t.y. orkestre, jų dėmė ir vienas kito papildymas nėra iki galo aiškūs ir apgalvoti. Galimos dėstytojų komandinio

darbo formos nėra aptartos, nėra aiškus galimas Studijų komiteto vaidmuo. Nėra nurodyta, kaip bus valdomos rizikos, jei vienas ar kitas dėstytojas dėl asmeninių priežasčių nesutiks dėstyti Programoje, o kai kurie dalykai atrodo yra itin siauros specializacijos, ypač kai dėstoma rusų kalba.

- *Sąlygų dėstytojų kompetencijoms tobulinti įvertinimas.*

Vertinamos Programos dėstytojų CV liudija, kad jie yra aktyvūs mokslininkai, EHU dirbantis personalas yra vienijamas EHU Judaikos studijų centro, universiteto tinklalapyje taip pat yra pateikiami kvalifikaciniai reikalavimai, konkursų organizavimo tvarkos. Tačiau specifiškai pedagoginės kvalifikacijos nėra pabrėžiamos ar įvardijamos, tik pagal pateiktus CV galima susidaryti įspūdį, kiek konkretus asmuo turi pedagoginės veiklos įdirbio ir pagal tai spręsti apie jo patirtį ir kvalifikaciją. Bendrosios tarptautinės mokslo ir studijų konjunktūros ir jos šiuolaikinių prioritetų išmanymas buvo labiau būdingas užsienyje (Izraelyje) nuolat reziduojantiems dėstytojams, bet buvo ženkliai mažiau pažįstamas po Rusijos -Ukrainos karo Rusiją palikusiems jos mokslininkams. Vizito metu atsiskleidusios spragos rodo, kad būtų svarbi šių mokslininkų integracija į EHU bendruomenę

Pagrindiniai srities išskirtinimai:

1. Svarbu, kad Programoje surinkti dėstytojai ateina iš skirtingų akademinų aplinkų galėdami praturtinti studentus skirtingomis kvalifikacijomis ir pedagoginėmis metodikomis.

Pagrindiniai srities tobulintini aspektai:

1. Nėra aiškiai pateiktas ir apgalvotas koherentiškas skirtingų akademinų kultūrų dėstytojų darbas vieningoje komandoje - Programoje.
2. Programos apraše, nėra aprašytas pedagoginių kvalifikacijų tobulinimo procesas.
3. Dėl objektyvių aplinkybių dėstytojų tarptautiškumo rodikliai yra gana netolygūs, įsijungimo į ne lokalius, o platesnius tarptautinius projektus patirtys taip pat skiriasi.
4. Neišspręstas personalo - dėstytojų klausimas, didžioji Programos dėstytojų dalis - išoriniai, su EHU neturintys ilgesnių ar pastovesnių santykių.

2.6. STUDIJŲ MATERIALIEJI IŠTEKLIAI

- *Programos fizinių, informacinių ir finansinių išteklių, leidžiančių užtikrinti efektyvų mokymosi procesą, tinkamumo ir pakankamumo įvertinimas.*

EHU kaip studijas ir tyrimus vykdančias universitetas turi pakankamus išteklius ir bazę vertinamos Programos pradžiai: universitetas turi savo patalpas, pritaikytas studijoms, yra

dalyvaujantis tarptautiniuose studentų mainuose, veikia nuolat komplektuojama ir pildoma biblioteka, didelis on-line prenumeruojamų išteklių skaičius. Vizito metu susitikime su administracija buvo pabrėžiama, kad ši Programa turi platų tarptautinį kontekstą ir bendradarbiavimą, rengiamasi bendradarbiauti su YIVO (Institute for Jewish Research) (JAV), taip pat šiai Programai būtų ieškoma ir papildomo finansavimo, galvojant ir stiprinant jos tarptautiškumą. Kita vertus, ir iš Programos aprašo, ir iš vizito susidaro įspūdis, kad tarptautiškumas grįstas asmeniniais dėstytojų kontaktais ir įvairiomis tarpinstitucinėmis sutartimis, tačiau jis niekaip neatsiskleidžia ir nėra plėtojamas studijų Programoje, - nėra informacijos, kad studijuosiantys studentai bus į tai įtraukiami nei per mainus, per vizitus, nei kokia nors kita forma.

- *Programos vykdymui reikalingų išteklių planavimo ir atnaujinimo įvertinimas.*

Vizito metu buvo susipažinta su universiteto ištekliais, šiuo atveju itin svarbūs buvo bibliotekos resursai ir nors fiziniai bibliotekos fondai nėra itin dideli, o Judaikai nėra skirtas specialus profiliavimas, susitikimo metu buvo akcentuota, kad pradėjus vykdyti Programą jai reikalingi resursai bus užsakomi ir įsigijami, derinant poreikį su dėstytojais ir studentais. Pokalbio metu pateikti pavyzdžiai leido suprasti, kad yra susiklostę veikimo modeliai, leidžiantys efektyviai padėti ir dėstytojams, ir studentams atliekant tyrimus ir studijuojant. Pristatytos prenumeruojamos EHU duomenų bazės reikalingą mokslinės literatūros ir dalinai šaltinių prieigą daro pakankamą sėkmingoms studijoms ir tyrimams. Prieš programos pradžią būtų svarbu sukurti nors ir nedidelį fundamentalių tyrimų publikacijų rinkinį, žinoti ir turėti išteklius (tarp jų ir skaitmeninius), kurie leistų pradėti studijuoti hebrajų ir jidiš kalbą, taip pat ir kitas regiono kalbas.

Pagrindiniai srities išskirtinimai:

1. Besiformuojantis tarptautinis bendradarbiavimo tinklas, tik, deja, labiau atsiskleidžiantis per individualius kontaktus.

Pagrindiniai srities tobulintini aspektai:

1. Visai neišnaudojamas vietinis bendradarbiavimas, tiek Lietuvoje, tiek regione.
2. Stinga studentų tarptautinių patirčių, įtraukties į mainų programas.
3. Vertėtų pradėti kryptingą su studijomis susijusių išteklių kaupimą bibliotekoje.

2.7. STUDIJŲ KOKYBĖS VALDYMAS IR VIEŠINIMAS

- *Studijų vidinio kokybės užtikrinimo sistemos veiksmingumo įvertinimas.*

Studijų kokybės vidinis užtikrinimas numatytas vadovaujantis kitomis EHU vykdomomis studijų programomis ir turėtų būti pakankamas, be studijų programos koordinatorių ir administratorių numatytas Studijų programos komitetas, kuriame bus administracija, dėstytojai,

studentai ir socialiniai partneriai. EHU nuolat vykdo su studijų kokybe susijusias studentų apklausas ir bendrai turi pakankamai patirties šiuose procesuose. Tiesa, čia iškiltų klausimas, kaip vertinamos Programos atveju vyktų pats procesas, nes Programos apraše minima, kad Judaikos studijų programa kyla iš Judaikos tyrimų centro, t.y., tiriamosios, o ne pedagoginės priegijos. Nėra apžvelgta planuojama Studijų komiteto sudėtis, ji būtų aktuali esant dideliame užsienio ir užsienyje reziduojančių dėstytojų skaičiui ir nepakankamai profesorių kvalifikacijos daliai Programoje. Dėstytojai vizito metu negalėjo įvardinti arba nuomonės išsiskyrė dėl to, ką laikytų kokybišku dėstymu ir pedagogine veikla.

- *Socialinių dalininkų (studentų ir kitų suinteresuotų šalių) įtraukimo į vidinį kokybės užtikrinimą veiksmingumo įvertinimas.*

Vertinama Programa dar neturi savo studentų, bet jų vaidmuo ir įgysimos kompetencijos aprašytos. Platesnių komentarų kaip studentai įsitrauks į Programos kokybės vertinimo veiklas nebuvo pateikta, tikėtina, kad formuojant studijų komitetą (jis nėra sudarytas) į jį bus įtraukti ir į Programą įstoję studentai. Nemaža problema yra socialiniai partneriai. Programoje partnerystės aprašytos gana gausiai: "Gauti raštai iš Moldovos Judaikos instituto, Kišiniovo Žydų muziejaus, Karlo universiteto Jano Huso teologijos fakulteto (Čekija), Southampton universiteto Parkes Žydų ir nežydų santykių tyrimų instituto, Judaikos akademinių tyrimų centro „Sefer“ (Maskva). Tai rodo EHU Judaikos studijų centro pasiūlytos judaikos studijų magistro programos poreikį" (Programos aprašas, p. 24) tačiau vizito metu socialinių partnerių segmentas pasirodė itin silpnai. Dalyvavo vos du jų atstovai, o iš pokalbių susidarė įspūdis, kad su pagrindine medžiaga ar bent Programos idėja jie yra susipažinę, tačiau, koks jų konkretus vaidmuo Programoje galėtų būti, kaip jie galėtų įtakoti pačią studijų eigą ir kaip prisidėtų prie jų kokybės gerinimo ir pažangos vertinimo, atsakymų sulaukti nepavyko.

Pagrindiniai srities išskirtinimai:

1. EHU turi studijoms parengtą ir pritaikytą infrastruktūrą, yra pasirengę atliepti naujai kuriamų studijų programų poreikius plečiant bibliotekos išteklius ir pan.

Pagrindiniai srities tobulintini aspektai:

1. Reiktų nuoseklesnio ir aiškesnio darbo su socialiniais partneriais, didesnio jų įsitraukimo ir indėlio Programos vystyme.
2. Būtina sutarti dėl veiklos ir dėstymo kokybės standartų, ypač kai dėstytojai atstovauja skirtingas tradicijas.
3. Vizito metu paaiškėjo, kad labai silpna Programos vieta - socialiniai partneriai, susitikime su ekspertais dalyvavo tik du atstovai, bet ir tai kartais sunkiai aiškino savo vaidmenį ir indėlį Programoje, nors pačiame Programos apraše pristatomos itin plačios partnerystės ir bendradarbiavimo galimybės;
4. Socialiniai partneriai su Programa yra labiau susieti per mokslo (projektinę), o ne studijų prizmę.

III. REKOMENDACIJOS

1. Siūlytina apsvarstyti alternatyvius Programos pavadinimus, atsisiejant nuo rusakalbės ir buvusios Sovietų sąjungos respublikų tradicijos.
2. Daugiau dėmesio Programoje skirti naujausiems regiono tyrimams ir konceptualiai matyti Baltarusios žydų istoriją kaip integruotą dalį.
3. Būtų galima labiau plėtoti taikomąjį tyrimų aspektą, kuomet, kaip jau minėta, EHU aplinkos žmonės dėstytojai ir absolventai gali mažiau susidurti su Baltarusioje taikomas suvaržymais užsieniečiams, kita vertus, galima suprasti ir vertinti tokios veiklos “pavojų” žvelgiant iš autoritarinės valdžios orbitos.
4. Būtų gerai plėsti publikavimosi ratą - itin daug publikacijų pateikiama rusų kalba, nors, žinia, anglakalbės auditorijos yra daug didesnės ir imlesnės, kita vertus, nereiktų pamiršti ir Lietuvoje leidžiamų žurnalų, nes dalis tyrimų betarpiškai susiję ir su Lietuva, ir su regionu.
5. Plėtoti tarptautinį bendradarbiavimą, neapsiribojant egzilyje dirbančiomis Baltarusių organizacijomis ar rusakalbiais repatriantais į Izraelį.
6. Plėsti bendradarbiavimą su Lietuvos mokslininkais.
7. Aktyvinti projektinę tiriamąją veiklą, teikiant paraiškas Lietuvos mokslo tarybai, bei kitoms užsienyje veikiančioms paramos organizacijoms.
8. Gal būtų galima pagalvoti apie tiesioginį Programos studentų mentoriavimo modelio suaktyvinimą, kuomet vyresnių kursų studentai konsultuoja ir padeda jaunesniesiems, toks modelis galėtų veikti ir tarp artimų kryptų studijų, nebūtinai kylančių viena iš kitos, t.y. magistro studijos iš bakalauro ir t.t.

IV. APIBENDRINAMASIS ĮVERTINIMAS

Europos humanitarinio universiteto ketinama vykdyti studijų programa *Judaika* vertinama neigiamai.

Eil. Nr.	Vertinimo sritis	Srities įvertinimas, balai
1	Studijų tikslai, rezultatai ir turinys	2
2	Mokslo (meno) ir studijų veiklos sąsajos	2
3	Studentų priėmimas ir parama	3
4	Studijavimas, studijų pasiekimais ir absolventų užimtumas	3
5	Dėstytojai	2
6	Studijų materialieji ištekliai	4
7	Studijų kokybės valdymas ir viešinimas	2
	Iš viso:	18

1-Nepatenkinamai (sritis netenkina minimalių reikalavimų, yra esminių trūkumų, dėl kurių krypties studijos negali būti vykdomos)

2-Patenkinamai (sritis tenkina minimalius reikalavimus, yra esminių trūkumų, kuriuos būtina pašalinti)

3-Gerai (sritis plėtojama sistemaiškai, be esminių trūkumų)

4-Labai gerai (sritis vertinama labai gerai nacionaliniame kontekste ir tarptautinėje erdvėje, be jokių trūkumų)

5-Išskirtinės kokybės (sritis vertinama išskirtinai gerai nacionaliniame kontekste ir tarptautinėje erdvėje)

Ekspertų grupės vadovas:

Prof. dr. Jurgita Verbickienė